

І. М. ЧЕРНЯВСЬКА

кандидат економічних наук,
доцент,
кафедра економіки та організації виробництва,
Дніпродзержинський державний технічний університет
E-mail: terminal12@rambler.ru

**КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ АКТИВНОСТІ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ НОВАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА**

Чернявська, І. М. Концептуальний підхід до аналізу активності організаційно-управлінських новацій підприємства [Текст] / І. М. Чернявська // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 2. – С. 124-131. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. *Різні методологічні підходи до стимулювання розвитку та активізації інноваційної діяльності промислових підприємств знайшли відображення в наукових працях багатьох вітчизняних вчених. Проте проблема єдності в методологічних підходах щодо визначення, вимірювання та оцінки інноваційної активності підприємства в частині організаційно-управлінської діяльності зберігає свою актуальність.*

Мета. *Метою дослідження є визначення окремих концептуальних положень щодо процесу активізації та побудова структурно-логічної схеми аналізу рівня активізації інноваційних процесів на промислових підприємствах у частині організаційно-управлінської її підсистеми.*

Результати. *У запропонованому концептуальному підході систематизовано й узагальнено зміст і елементи механізму активізації інноваційних процесів на промислових підприємствах з виокремленням організаційно-управлінської підсистеми. Визначено алгоритм процесу реалізації концептуального підходу, який дозволяє реально сформуванати систему показників оцінки інноваційної активності підприємства в частині організаційно-управлінської підсистеми та інноваційної активності підприємства загалом. Побудовано структурно-логічну схему аналізу та оцінки рівня активізації інноваційних процесів, яка є «маршрутною» технологією для розробки інноваційної стратегії підприємства у частині організаційно-управлінської його підсистеми.*

Запропонований концептуальний підхід щодо аналізу інноваційної активності підприємства може бути використаний фахівцями для прийняття обґрунтованих рішень щодо вибору напрямків подальшої активізації інноваційної діяльності підприємства.

Ключові слова: *інноваційна діяльність; інноваційна активність; бар'єри впровадження новацій; організаційно-управлінські інновації; механізм активізації інноваційних процесів.*

I. M. CHERNYAVS'KA

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department Economy and Organization of Production,
Dneiprodzerzhynsk State Technical University
E-mail: terminal12@rambler.ru

CONCEPTUAL APPROACH TO ANALYSIS OF ACTIVITY OF ORGANIZATIONAL AND ADMINISTRATIVE INNOVATIONS OF ENTERPRISE

Abstract

Different methodological approaches in order to stimulate the development and activation of innovative activity of industrial enterprises are investigated in scientific works of many local scientists. However, there is still a problem of unity in methodological approaches to the definition, measurement and estimation of innovative activity of enterprise in term of organizational and administrative activity. Therefore, the purpose of research is to define some conceptual provisions to the process of activation and construction of structural and logical scheme of analysis of innovative processes activation level on industrial enterprise in term of its organizational and administrative subsystem.

We have systematized and generalized content and elements of activation mechanism of innovative processes on the industrial enterprises in the proposed conceptual approach. This process has been accompanied by the singling out of organizational and administrative system. It has been determined the algorithm of process of realization of conceptual approach that allows to form the system of indicators for the estimation of innovative activity of the enterprise as a whole. It has been built a structural and logical scheme of analysis and estimation of the level of activation of innovative processes, which is a "route" technology in terms of its organizational and administrative subsystem.

It has been proposed a conceptual approach to the analysis of innovative activity of the enterprise. This approach can be used by specialists to make reasonable decisions as for the choice of directions of further activization of innovative activity of the enterprise.

Keywords: *innovation; innovative activity; barriers for implementation of innovations; organizational and administrative innovations; mechanism of activation of innovative processes.*

JEL classification: D29, M29, O31

Вступ

Однією з проблем, які стримують інноваційну діяльність вітчизняних підприємств, є ігнорування ролі та значення організаційно-управлінських інновацій. Інноваційний процес не обмежується сферою технологій, він також містить організаційні та управлінські інновації, які слугують певним важелем адаптації.

Аналіз наукових праць підтверджує актуальність і важливість дослідження цієї проблеми. На пошук шляхів її розв'язання звернули увагу широке коло вітчизняних вчених. Зокрема, теоретичні питання, присвячені дослідженню сутності організаційних інновацій, розглядаються в працях Боровикової Н., Воронкова Д., Кизим Н., Чухрай Н. [1-4]. Роль управлінських інновацій на промислових підприємствах, а також бар'єри, які заважають їх упровадженню, відображені в роботах Прокопишина Л., Прохорової В., Шацької З. [5-7]. Питаннями підвищення інноваційної активності промислових

підприємств та впливу організаційно-управлінських інновацій займалися Гаврилко П., Кузьмін О., Метеленко Н. [8-10].

Проте, незважаючи на велику кількість досліджень з питань організаційно-управлінських інновацій, відсутня єдність у методологічних підходах щодо визначення, вимірювання та оцінки інноваційної активності підприємства в частині організаційно-управлінської діяльності.

Мета статті

Метою роботи є визначення окремих концептуальних положень щодо процесу активізації та побудова структурно-логічної схеми аналізу рівня активізації інноваційних процесів на промислових підприємствах у частині організаційно-управлінської її підсистеми.

Виклад основного матеріалу дослідження

Основою концептуального підходу щодо аналізу та оцінки інноваційної активності промислових підприємств слугує його змістовний опис з виділенням наступних елементів: цілі, спрямовані на організаційно-управлінське забезпечення процесу здійснення інноваційної діяльності підприємства і задачі щодо забезпечення реалізації зазначених цілей; функції, які він повинен виконувати, та сукупність принципів, на основі яких він повинен будуватися. Систематизовані й узагальнені нами зміст і елементи механізму активізації інноваційних процесів на промислових підприємствах з виокремленням організаційно-управлінської підсистеми наведено на рис. 1.

Генеральною метою зазначеного механізму є реалізація всіх цілей і задач підприємства, що насамкінець дозволить підприємству підвищити ефективність функціонування та досягнути конкурентних переваг. Система наведених цілей із часом не залишається незмінною зі зміною впливу зовнішнього середовища. Деякі цілі втрачають свою актуальність і з'являються нові, раніше відсутні. Тобто, з огляду на динамізм цілей інноваційного розвитку підприємства, неможливо сформулювати перелік постійно діючих цілей. Для досягнення поставленої мети необхідно забезпечити вирішення низки задач, серед яких головною є удосконалення механізму управління процесом активізації інноваційної діяльності підприємства в частині організаційно-управлінської її підсистеми.

Функції, які механізм повинен виконувати, наступні: забезпечення децентралізації та автономії; дотримання переваги горизонтальних потоків інформації; створення умов для самопланування; дотримання демократичного стилю керування.

Сукупність принципів, на основі яких він повинен будуватися, розглянемо детальніше: системність передбачає формування на підприємстві системи, яка забезпечує інноваційний пошук і впровадження інновацій; рівновага – компенсаторне поєднання елементів механізму інноваційного розвитку між собою, а також відносно зовнішнього середовища підприємства; адаптивність – забезпечення відповідності підприємства тим вимогам, які відповідають сучасному середовищу господарювання [6; 7]. Незважаючи на те, що назва принципів загальновідома, зміст і механізм їхньої дії в системі змінюється в результаті специфіки самої системи, її елементів й зовнішнього середовища, в умовах якого вона існує. Використання цих принципів сприяє науковому обґрунтуванню формування системи аналізу та оцінювання рівня активізації інноваційних процесів на промислових підприємствах у частині організаційно-управлінської її підсистеми.



Рис. 1. Організаційно-управлінське забезпечення механізму активізації інноваційних процесів на промисловому підприємстві

Процес активізації інноваційної діяльності підприємства забезпечується низкою методів, показники яких також слугують проміжними показниками інноваційної діяльності. У організаційно-управлінській сфері це можуть бути організаційне проектування; бенчмаркінг; реінжиніринг бізнес-процесів; реструктуризація.

Стосовно аналізу інноваційної активності підприємства з урахуванням впливу організаційно-управлінської підсистеми, пропонуємо процес реалізації концептуального підходу, який у загальному вигляді може бути поданий як перелік етапів (рис. 2).

На першому етапі відбувається ідентифікація ситуації щодо інноваційної діяльності підприємства на основі виявлення та обґрунтування бар'єрів впровадження новацій в організаційно-управлінській сфері діяльності підприємства.

Метою другого етапу є виявлення, аналіз та обґрунтування наслідків дії бар'єрів. За результатами проведеного аналізу на наступному етапі формується множина

альтернативних інноваційних стратегій та створюється «банк» інноваційних управлінських стратегій.

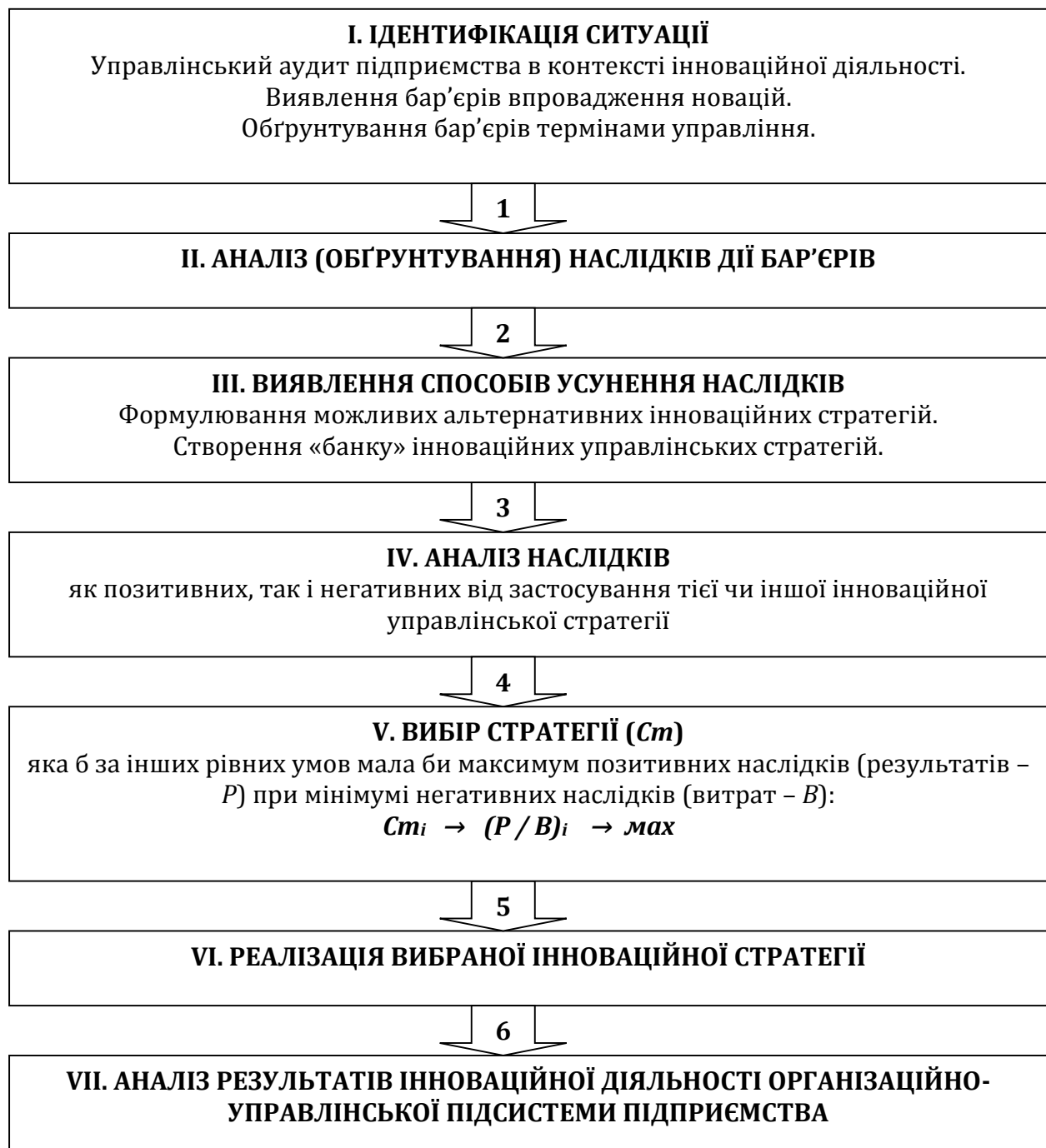


Рис. 2. Процес реалізації концептуального підходу для аналізу інноваційної активності підприємства в організаційно-управлінській сфері (складено автором)

Потім відбувається аналіз можливих позитивних та негативних наслідків від застосування вибраної інноваційної стратегії та вибір стратегії. Далі йдуть етап реалізації вибраної стратегії, тобто практична реалізація інноваційних організаційно-управлінських заходів та етап аналізу результатів інноваційної діяльності організаційно-управлінської підсистеми підприємства.

З урахуванням алгоритму процесу реалізації концептуального підходу для аналізу інноваційної активності підприємства формується система показників оцінки інноваційної активності підприємства, тобто розробляється система показників, застосування яких би дозволило кількісно оцінити рівень інноваційної активності підприємства в частині організаційно-управлінської підсистеми та інноваційної активності підприємства загалом.

Усе вищевикладене дозволяє розробити й репрезентувати структурно-логічну схему аналізу та оцінки рівня активізації інноваційних процесів, яка є «маршрутною» технологією для розробки інноваційної стратегії підприємства у частині організаційно-управлінської його підсистеми, конкретизації та послідовності дій щодо реалізації його цілей (рис. 3).

Висновки та перспективи подальших розвідок

В умовах інтеграції України у світовий економічний простір однією з пріоритетних задач забезпечення стійкого функціонування вітчизняних підприємств є активізація інноваційних процесів. Проведений аналіз теоретико-методичних засад показав, що не існує єдиної думки вчених з приводу того, які саме інновації утворюють систему забезпечення стійкості підприємства. Широке коло вітчизняних вчених розглядає організаційні та управлінські інновації як суттєвий важіль адаптації підприємства. Це дозволяє виявити й обґрунтувати бар'єри впровадження новацій в організаційно-управлінській сфері діяльності підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що методичні положення, викладені в статті, дозволяють запропонувати організаційно-управлінське забезпечення механізму активізації інноваційних процесів на промисловому підприємстві; розробити конкретні етапи процесу реалізації концептуального підходу для аналізу інноваційної активності підприємства в організаційно-управлінській сфері; подати структурно-логічну схему аналізу та оцінки рівня активізації інноваційних процесів, яка є «маршрутною» технологією для розробки інноваційної стратегії підприємства у частині організаційно-управлінської його підсистеми.

У подальших дослідженнях вивчення потребує розробка інструментарію оцінки рівня активізації інноваційної діяльності підприємства, оцінка впливу її чинників на ефективність його функціонування, розробка матриці щодо вибору напрямків подальшої активізації.

Список літератури

1. Боровикова, Н. Нововведення в організації : предупрежден – значит, защищен / Н. Боровикова // Менеджмент и менеджер : Стратегия менеджмента, организация оргструктуры. – 2008. – № 9/10. – С. 36–41.
2. Воронков, Д. К. Управління стратегічними змінами щодо інноваційного розвитку підприємства / Д. К. Воронков // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – Т. 3, № 6. – С. 7–11.
3. Кизим, Н. А. Проблемы проведения реструктуризации промышленных предприятий в Украине : монография / Н. А. Кизим, В. В. Жихарцев; НДЦ ІПР НАН України. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2009. – 184 с.
4. Чухрай, Н.І. Організаційно – управлінські інновації в економіці, що спирається на знання / Н. І. Чухрай // Інновації: проблеми науки і практики: монографія. – Х.: ВД «Інжек», 2006. – С. 121-124.

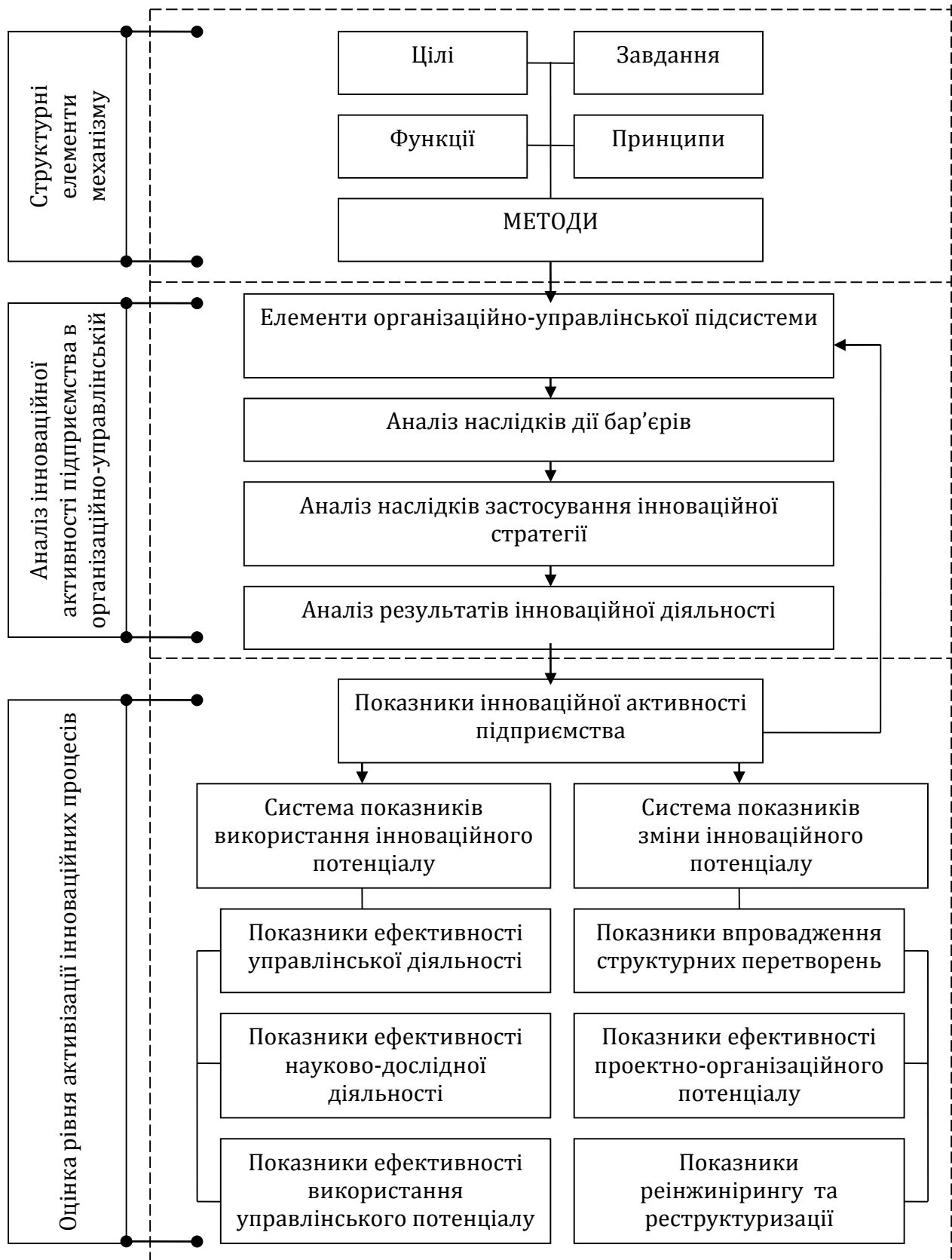


Рис. 3. Структурно-логічна схема аналізу та оцінки активізації інноваційних процесів у частині організаційно-управлінської підсистеми

5. Прокопишин, Л. М. Управлінські інновації та особливості їх використання на підприємствах в сучасних умовах господарювання / Л. М. Прокопишин. – 2014. – № 8. – С. 628-633.
6. Прохорова, В. В. Формування системи управлінських інновацій на промислових підприємствах на основі синергетичного підходу : монографія / В. В. Прохорова, С. А. Мушникова. – Х. : НТМТ, 2013. – 264 с.
7. Шацька, З. Я. Управлінські інновації в системі підприємства / З. Я. Шацька // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 1. – С. 176-182. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_1_23.
8. Гаврилко, П. П. Фактори інноваційного розвитку промисловості [Електронний ресурс] / П. П. Гаврилко, А. В. Колодійчук, В. М. Черторицький. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/21_11/201_Gaw.pdf.
9. Кузьмін, О. Є. Фактори інноваційного розвитку підприємств [Електронний ресурс] / О. Є. Кузьмін, Т. М. Кужда. – Режим доступу : <http://www.experts.in.ua/ua/baza/analitic/detail.php?ID=1139>.
10. Метеленко, Н. Г. Рациональна організація бізнес-процесів в умовах ефективного функціонування внутрішнього господарського механізму / Н. Г. Метеленко // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2 (27). – С. 115–125.

References

1. Borovykova, N. (2008). Novovvedenyua v orhanyzatsii : preduprezhden – znachit, zashchyschen. *Menedzhment i menedzher: Stratehiya menedzhmenta, orhanyzatsyya orhstruktury*, 9/10, 36–41.
2. Voronkov, D. K. (2009). Upravlinnya stratehichnymy zminamy shchodo innovatsiynoho rozvytku pidpryyemstva. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky*, 3(6), 7-11.
3. Kyzym, N. A., Zhykharstsev V. V. (2009). *Problemy provedeniya restrukturizatsii promyshlennykh predpryyatyi v Ukraine*. Kharkiv : INZhEK.
4. Chukhray, N. I. (2006). Orhanizatsiyno-upravlins'ki innovatsiyi v ekonomitsi, shcho spyrayet'sya na znannya. *Innovatsiyi: problemy nauky i praktyky*, 121-124.
5. Prokopyshyn, L. M. (2014). *Upravlins'ki innovatsiyi ta osoblyvosti yikh vykorystannya na pidpryyemstvakh v suchasnykh umovakh hospodaryuvannya*, 8, 628-633.
6. Prokhorova, V. V. & Mushnykova, S. A. (2013). *Formuvannya systemy upravlins'kykh innovatsiy na promyslovykh pidpryyemstvakh na osnovi synerhetychnoho pidkhodu*. Kharkiv : NTMT.
7. Shats'ka, Z. Ya. (2012). Upravlins'ki innovatsiyi v systemi pidpryyemstva. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, 1, 176-182. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_1_23.
8. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., Chertoryzhs'kyu, V. M. (2011). *Faktory innovatsiynoho rozvytku promyslovosti*. Retrieved from: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/21_11/201_Gaw.pdf.
9. Kuz'min, O. Ye. & Kuzhda, T. M. (n.d.). *Faktory innovatsiynoho rozvytku pidpryyemstv*. Retrieved from: <http://www.experts.in.ua/ua/baza/analitic/detail.php?ID=1139>.
10. Metelenko, N. H. (2011). Ratsional'na orhanizatsiya biznes-protseviv v umovakh efektyvnoho funktsionuvannya vnutrishn'oho hospodars'koho mekhanizmu. *Halyts'ky ekonomichnyy visnyk*, 2 (27), 115–125.

Стаття надійшла до редакції 07.06.2016 р.